

КІРДАН Олена Леонідівна

доктор педагогічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини (Умань)

УКРАЇНОЦЕНТРИЧНІСТЬ ТА ПАТРІОТИЗМ – ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЧИННИКИ КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Нині відчутнішим стає суспільний запит на національно свідому управлінську еліту. Розвиток національно спрямованої освіти, науки, економіки та культури має базуватись на україноцентричності та патріотизмі як пріоритетних векторах гуманітарної політики держави, а також високопрофесійних наукових дослідженнях, що спрятимуть осмисленню та переосмисленню історичних надбань.

Історична пам'ять українців упродовж віків неодноразово зазнавала втручань та перекручувань. Здавна вороги українського народу намагалися не допустити достовірного знання історії України та виростити покоління манкуртів – перед тим як знищити народ першою завжди знищували його пам'ять.

Нове покоління українців – покоління сучасних героїв та патріотів, які з честю та гідністю в умовах неоголошеної війни з російським агресором довели та доводять свою спроможність будувати нову незалежну Українську державу. Їх право бути героями, патріотами рясно скроплені потом і кров'ю під час Революції Гідності та на полях битв на Сході України.

Важливість формування всебічно розвиненої людини як особистості, здатної до відповідальної участі у житті суспільства, підкреслюється у новому законі «Про освіту», що набув чинності 25 вересня 2017 р. В його преамбулі акцентовано увагу на тому, що складником мети освіти є «виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству,

збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору». З огляду на це, доцільно наголосити на патріотизмі та відповідальності, відданості Україні як неодмінних чеснотах українського народу, що були важливими складовими еволюції концепту патріота від часів Київської Русі й до сьогодення.

Концепт патріота України як найвищий суспільний взірець відповідальності та самопожертви представлений у історичній спадщині минулого. Проте наукові дослідження, здійснені у радянській та пострадянській період, часто носять фрагментарний характер, містять ідеологічні та політичні нашірування і тому не дають можливості повною мірою впровадити кращі образи патріота в теорію і практику розбудови сучасної системи освіти України. Враховуючи вищевикладене, можна стверджувати, що еволюція образу українського патріота на різних етапах історичного розвитку обтяжена багатьма суперечностями і проблемами, аналіз яких, безперечно, спонукає до наукового аналізу через призму сучасних дослідницьких підходів.

Переконана, що україноцентричність як засаднича ідея наукового пошуку має консолідувати вітчизняну наукову спільноту, спонукати до детального неупередженого аналізу подій та явищ. Для прикладу, серед останніх публікацій виокремлюємо ґрунтовне дослідження «Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики» [1]. Однак не лише наукові історичні розвідки мають потужний україноцентричний контекст. У 2015 р. нами проаналізовано законодавчі документи, вміщені у першому зібранні 1649–1825 рр. (40 томів) «Полного собрания законов Российской империи», на основі чого простежено розвиток освіти на українських землях та констатовано її високий рівень до заснування закладів вищої освіти у Російській імперії. Аргументовано, що період другої половини XVIII –

початку XIX ст. був етапом пошуків та експериментів, нереалізованих можливостей щодо заснування університетів на українських землях [2].

Україноцентричний погляд допоможе схарактеризувати наслідки трагічних історичних уроків, пов'язаних із скасуванням Гетьманщини (1764 р.), знищенням Січі (1775 р.), запровадженням кріпацтва (1783 р.) та ін.

Україноцентричність допоможе сучасникам звільнитися від комплексу меншовартості українського народу. Пропагування україноцентричності має стати наріжним каменем не лише змісту освітньої діяльності, а й вектором розвитку культурно-просвітницької діяльності мас-медіа, висвітлюючи численні історичні переконливі факти про дуже давні органічні зв'язки України з Європою (витоки яких було закладено греко-римськими впливами у добу грецької колонізації Північного Причорномор'я у VII ст. до н. е.), випереджувальний розвиток української освіти і науки (європейська цивілізація успадкувала культурно-історичні та культурно-освітні впливи Київської Русі), феномен українського козацтва (становлення правового суспільства із виборністю посадових осіб, козацьке бароко), діяльність вищих навчальних закладів – Острозької слов'яно-греко-латинської та Києво-Могилянської академій та ін.

Отже, україноцентричність та патріотизм мають стати засадничою ідеєю державної гуманітарної політики, альфою і омегою діяльності державних службовців, вчителів, діячів культури та мистецтва, журналістів, адже це – чинники консолідації суспільства, запорука духовної деокупації.

Література:

1. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.); авт. кол.: П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізняка, І. Й. Краснодемська, Ю. С. Фігурний, О. А. Чирков, Л. В. Чупрій. – К.: «МП Леся», 2016. – 586 с.

2. Кірдан О.Л. Управління вищими навчальними закладами України (XIX – початок XX століття) : теорія і практика : моногр. / О. Л. Кірдан. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. – 453 с.